

Obs. Nyligen ändrades ursprungsversionen på [fr](#) av den här sidan. Våra översättare håller på att översätta den nya sidan till svenska.
Swipe to change

[franska](#)

Nationella specialdomstolar

Frankrike

Detta avsnitt innehåller en översikt över Frankrikes författnings- och förvaltningsdomstolar.

Författningsdomstolen

Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*) som inrättades genom Femte republikens konstitution av den 4 oktober 1958, befinner sig inte högst upp i någon hierarki av allmänna domstolar eller förvaltningsdomstolar. I den bemärkelsen är Författningsdomstolen inte någon domstol i högsta instans. Författningsdomstolen består av nio ledamöter. En tredjedel av ledamöterna byts ut vart tredje år. Ledamöterna utses för en nioårsperiod som inte kan förlängas, tre av dem av Frankrikes president och tre vardera av de respektive talmännen för parlamentets båda kamrar (senaten och nationalförsamlingen). Före detta presidenter är automatiskt ledamöter av Författningsdomstolen på livstid. Detta förutsätter dock att de inte utför uppgifter som är oförenliga med uppdraget som ledamot. Om så är fallet tillåts de inte att delta.

Författningsdomstolens ordförande utses av presidenten bland domstolens ledamöter.

Det finns inga ålders- eller yrkeskrav för att bli ledamot av Författningsdomstolen. Dock är det inte möjligt att samtidigt vara ledamot (*Conseiller*) och medlem av regeringen eller Ekonomiska och sociala rådet, eller att inneha mandat som fördelas genom demokratiska val. Dessutom finns det regler som säger att vissa yrken inte kan kombineras med att vara ledamot av Författningsdomstolen; dessa regler är desamma som de för parlamentsledamöter.

Författningsdomstolen är en permanent institution, och dess arbetsrytm beror på de ärenden som den får hänskjutna till sig. Domstolen sammanträder och beslutar enbart i plenum. Beslutsförfhetsreglerna säger att minst sju domare måste vara närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden skiljeröst. Det finns ingen möjlighet att redovisa en avvikande mening.

Förfarandet är skriftligt och kontradiktoriskt. Vid valrelaterade tvister kan parterna dock kräva att bli hörda. Dessutom kan parterna eller deras representanter höras i samband med utredning av prioriterade frågor om förenlighet med konstitutionen.

När det gäller ämnesområden kan Författningsdomstolens befogenheter delas in i följande två kategorier:

En dömmande funktion som omfattar två olika slags tvister:

Tvister rörande regler

Domstolen gör förhandskontroller av författningsenlighet (*contrôle de constitutionnalité préventif*). Detta sker helt åtskilt från dess prövning av faktiska mål. Processen är valfri när det gäller vanliga lagar och internationella åtaganden, men obligatorisk när det gäller grundlagar (*lois organiques*) och arbetsordningarna för parlamentets kamrar. Denna kontroll sker efter omröstningen i parlamentet men innan lagen antas eller ratificeras, det internationella åtagandet godkänns eller någon av kamrarnas arbetsordning träder i kraft. När kontrollen är valfri kan initiativet till den (*saisine*) tas antingen av en politisk myndighet (presidenten, premiärministern, nationalförsamlingens talman eller senatens talman) eller av 60 ledamöter av antingen nationalförsamlingen eller senaten.

Ett särskilt rättsmedel för kontroll av författningsenlighet infördes den 1 mars 2010 i samband med ikraftträdandet av förtursfrågor om författningsenlighet (*question prioritaire de constitutionnalité*). Sedan detta datum kan alla enskilda, under handläggningen av ett ärende vid domstol, bestrida en lagbestämmelses förenlighet med de rättigheter och friheter som garanteras genom konstitutionen. Högsta förvaltningsdomstolen (*Conseil d'État*) eller Högsta domstolen (*Cour de cassation*) kan hänskjuta frågan till Författningsdomstolen, som ska pröva denna inom tre månader.

Som bedömare av fördelningen av befogenheter mellan lagar och förordningar kan Författningsdomstolen få ärenden avseende "nedgradering" av en lagbestämmelse hänskjutna till sig, antingen under lagstiftningsförfarandets gång av talmannen för den berörda kammaren (nationalförsamlingen eller senaten) eller av regeringen, eller i efterhand av premiärministern.

Tvister rörande val och folkomröstningar

Författningsdomstolen prövar om presidentvalet har gått rätt till och om de folkomröstningar vars resultat domstolen tillkännager har genomförts korrekt.

Domstolen prövar också om parlamentsledamöterna har valts på ett korrekt sätt och om de uppfyller kraven för att få vara ledamöter.

Väljarna har stora möjligheter att väcka talan vid Författningsdomstolen och antalet sådana fall har ökat betydligt i och med antagandet av lagstiftningen om finansieringen av utgifter i samband med val. Författningsdomstolen bedömer (som överklagandeinstans) sådana frågor som rör kandidater i parlaments- och presidentval.

En rådgivande funktion

Författningsdomstolen avger yttranden på officiell förfrågan från statschefen om genomförandet av artikel 16 i konstitutionen (om särskilda befogenheter i samband med kriser) och därefter om beslut som fattas genom åberopande av sådana befogenheter.

I övrigt rådfrågar regeringen Författningsdomstolen om texter som rör hur presidentval och folkomröstningar ska organiseras.

Alla beslut har en och samma form, vilket inbegriper följande:

Hänvisningar till tillämpliga texter och proceduraspekter.

Motiveringar i form av skäl där de åberopade grunderna analyseras, de tillämpliga principerna anges och svar på frågan lämnas.

En avslutande beslutsdel indelad i artiklar där den antagna lösningen redovisas.

Besluten är bindande för statsmakterna och för alla förvaltningsmyndigheter och domstolar. De kan inte överklagas. Inte bara beslutsdelen utan även de skäl som utgör ett nödvändigt underlag för denna har laga kraft. Författningsdomstolen tillåter dock överklaganden för korrigerig av väsentliga fel.

En bestämmelse som förklarats oförenlig med konstitutionen inom ramen för en förhandskontroll får inte promulgeras eller tillämpas.

En bestämmelse som förklarats oförenlig efter en förhandskontroll av förenlighet med konstitutionen upphävs från och med Författningsdomstolens offentliggörande av beslutet eller vid ett senare datum som fastställs genom detta beslut. Författningsdomstolen fastställer de villkor och begränsningar enligt vilka de effekter som bestämmelsen har medfört kan ifrågasättas.

Effekten av besluten i valrelaterade tvister varierar – från ogiltigförklaring av röstsedlar till ogiltigförklaring av själva valförfarandet – och kan innebära att en kandidat förklaras ej valbar och/eller att en person som blivit vald måste avgå.

Besluten delges parterna och offentliggörs i Republiken Frankrikes officiella kungörelseorgan (*Journal officiel de la République française*), tillsammans med texten för ansökan från parlamentet och regeringens anmärkningar i fall där Författningsdomstolen utfört en förhandskontroll.

Dessutom finns samtliga beslut sedan verksamhetens början att tillgå på Författningsdomstolens webbplats.

Författningsdomstolar

Författningsdomstolarnas funktioner

Kontrollen av den offentliga förvaltningen ombesörjs av författningsdomstolar som är oberoende av förvaltningen (principen om att den förvaltande och den dömande makten är separata) och är åtskilda från de allmänna domstolarna (principen om två domstolstyper, *dualisme judiciaire*). Kontrollen kan även ombesörjas av förvaltningsorgan, men då är dessa organs beslut i sin tur föremål för kontroll genom domstolarna.

Författningsdomstolen (*tribunal administratif*) är allmän författningsdomstol i första instans. Det finns en mängd specialiserade författningsdomstolar av olika slag, bl.a. följande:

Finansiella domstolar (regionala revisionskamrar [*chambres régionales des comptes*] och Revisionsrätten [*Cour des comptes*]).

Nationella asylrättsdomstolen (*Cour nationale du droit d'asile*).

Disciplindomstolar (Budget- och finansdisciplindomstolen [*Cour de discipline budgétaire et financière*], Högsta domarrådet [*Conseil supérieur de la magistrature*], disciplinnämnder för olika yrkessammanslutningar, universitetsnämnder m.fl.).

Dessa domstolar och nämnders avgöranden överklagas i princip hos appellationsdomstolarna för förvaltningsmål (*cours administratives d'appel*), och deras domar kan i sin tur överklagas hos Högsta författningsdomstolen (*Conseil d'Etat*). Utöver sin roll att i likhet med Högsta domstolen (*Cour de cassation*) kontrollera att procedur- och rättsreglerna har tillämpats korrekt i de överklagade domstolsbesluten, fungerar Högsta författningsdomstolen också i vissa tvister – bl.a. rörande ministrars rättsakter av förordningskaraktär – som första och enda instans.

Behörighetskonflikter mellan de båda domstolstyperna avgörs av en särskild domstol (*Tribunal des conflits*) som består av lika många ledamöter av Högsta domstolen och Högsta författningsdomstolen.

Författningsdomstolen kontrollerar att lagarna är förenliga med konstitutionen, men prövar inte förvaltningens rättsakter eller handlande.

Författningsdomstolarnas interna organisation

Författningsdomstolarna (42 stycken) och appellationsdomstolarna för förvaltningsmål (för närvarande åtta stycken, snart nio) är organiserade i avdelningar vars antal och inriktning varierar beroende på personalstyrkan och domkretschefens beslut om den interna organisationen. Högsta författningsdomstolen har däremot bara en avdelning (avdelningen för tvister, *Section du contentieux*) som ägnar sig åt domstolsfunktionen (de övriga sektionerna, som kallas "administrativa", fullgör Högsta författningsdomstolens rådgivande funktion).

Avdelningen för tvister vid Högsta författningsdomstolen består av tio underavdelningar som är specialiserade på olika tvistämnen. Domar som rör den allmänna förvaltningsrättsliga lagstiftningen meddelas av två underavdelningar gemensamt (nio ledamöter). Om ett mål är mer komplicerat eller känsligt kan det prövas av avdelningen för tvister (underavdelningarnas ordförande, avdelningsordföranden och de biträdande ordförandena; sju ledamöter) eller församlingen för tvister (*Assemblée du contentieux*) (alla avdelningsordförandena, med Högsta författningsdomstolens vice ordförande som församlingsordförande; tretton ledamöter).

Ställning för författningsdomstolarnas ledamöter

Författningsdomstolarnas ledamöter saknar traditionellt ställning som yrkesdomare (*magistrats*) i den bemärkelse som avses i den franska konstitutionen – en ställning som bara domarna vid allmänna domstolar åtnjuter. I stället omfattas de av de allmänna tjänsteföreskrifterna för statstjänstemän. Av det skälet har den lagstiftning som är tillämplig på författningsdomstolarnas ledamöter under lång tid inte innehållit några regler som skilt sig från dem som är tillämpliga på övriga tjänstemannakategorier. Under 1980-talet skedde dock en ändring på den här punkten och författningsdomstolarnas ledamöter fick ett större lagstadgat oberoende.

I sitt avgörande av den 22 juli 1980 bekräftade Författningsdomstolen författningsdomstolarnas närvaro och oberoende. Dessa egenskaper har nu lagts till bland de grundläggande principer som erkänns i landets lagstiftning. Författningsdomare åtnjuter därmed en särskild ställning som garanterar deras oberoende, framför allt genom att säkerställa att de inte kan avsättas.

Sedan antagandet av lag nr 2016-483 av den 20 april 2016 om uppträdande, rättigheter och skyldigheter för tjänstemän erkänns nu ledamöter av författningsdomstolar och appellationsdomstolar för förvaltningsmål som yrkesdomare (*magistrats*) (artikel L. 231-1 i förvaltningsprocesslagen [*code de justice administrative*]).

Yrkesdomarna vid de allmänna domstolarna tillhör alla en och samma yrkeskår (*corps*), men författningsdomarna tillhör två olika kårer: en bestående av ledamöterna av Högsta författningsdomstolen och en bestående av ledamöterna av författningsdomstolarna och appellationsdomstolarna för förvaltningsmål. Under lång tid fanns de regler som var tillämpliga på dem i olika lagstiftningstexter, men numera har de samlats i förvaltningsprocesslagen.

Rättsdatabaser på området

Rättsdatabaserna i Frankrike finns offentligt tillgängliga på internet som en offentlig tjänst. Webbplatsen <https://www.legifrance.gouv.fr/> innehåller följande:

I databasen "JADE" finns beslut av Högsta författningsdomstolen (*Conseil d'Etat*), domstolen för prövning av behörighetskonflikter mellan allmän domstol och författningsdomstol (*Tribunal des conflits*) och appellationsdomstolarna för förvaltningsmål (*cours administratives d'appel*) samt ett urval av beslut av författningsdomstolarna (*tribunaux administratifs*).

I databasen "CONSTIT" finns beslut av Författningsdomstolen (*Conseil constitutionnel*).

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till databasen är kostnadsfri.

Kort beskrivning av innehållet

Databasen "JADE" innehåller 230 000 beslut och det tillkommer årligen 12 000 nya beslut; databasen "CONSTIT" innehåller 3 500 beslut och det tillkommer varje år 150 nya beslut.

Länkar

Domstolarnas behörighet – Frankrike

Senaste uppdatering: 12/05/2023

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.